

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en aanpak Criminaliteitsfenomenen
Team Jeugdcriminaliteit

postadres
Postbus 85011
3508 AA Utrecht

bezoekadres
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht
T 030 - 298 34 00
info@jeugdzorgnederland.nl
www.jeugdzorgnederland.nl

Per e-mail verzonden aan:

Datum 21 juli 2025
Referentie
betreft Uitvoeringsanalyse slimmer straffen

Geachte

Aan Jeugdzorg Nederland is verzocht een uitvoeringsanalyse op te stellen voor de jeugdreclassering op het initiatiefwetsvoorstel "Slimmer Straffen." Jeugdzorg Nederland is de brancheorganisatie waarvan de gecertificeerde instellingen (GI's) lid zijn. De GI's zijn bij de totstandkoming van deze uitvoeringsanalyse betrokken. Jeugdzorg Nederland heeft een coördinerende rol gehad om de voor de uitvoeringstoets benodigde informatie bij de GI op te halen. De GI's hebben aan de hand van het wetsvoorstel voor zover mogelijk de gevolgen voor hun werkzaamheden in beeld gebracht. Tevens is gekeken naar de mate van uitvoerbaarheid, eventuele randvoorwaarden die noodzakelijk zijn, voorziene knelpunten en de wenselijkheid.

Uitkomsten

Een eerste algemene reactie op het wetsvoorstel is dat de mogelijkheid om elektronische detentie op te leggen wordt gezien als een positief alternatief voor kortdurende detentie in een JJI. Dit biedt mogelijkheden om de beschermende factoren van een jeugdige zoveel mogelijk te behouden en te continueren om op de langere termijn het risico op recidive te verkleinen. Daarbij wordt evt. detentieschade van plaatsing in een JJI voorkomen. De oplegging van bijzondere voorwaarden zou mogelijkheden kunnen bieden voor maatwerk hetgeen past bij het pedagogische basis binnen de toepassing en uitvoering van het jeugdstrafrecht.

Voor de GI en jeugdreclassering zou bij elektronische detentie het toezien op de naleving van bijzondere voorwaarden komen te liggen. De GI hebben het wetsvoorstel geïnterpreteerd dat het zwaartepunt ligt op het houden van toezicht en minder op de begeleiding die de jeugdreclassering in huidige trajecten ook biedt. De GI hebben bekeken wat dit betekent voor de uitvoering in de praktijk.

In algemene zin kan aangegeven worden dat het toezien op de naleving van bijzondere voorwaarden een onderdeel is van de huidige werkzaamheden van de jeugdreclassering, wat kan leiden tot de indruk dat de taak van de jeugdreclassering in het wetsvoorstel uitvoerbaar is voor de jeugdreclassering. Geconstateerd is echter dat er op meerdere uitvoeringsonderdelen knelpunten zijn, waardoor de uitvoerbaarheid en de wenselijkheid van het wetsvoorstel voor jeugd onder druk komt te staan.

Deze knelpunten zijn gedeeld met de ketenpartners binnen de jeugdstrafrechtketen. Op 3 juli 2025 heeft ketenoverleg plaatsgevonden over "Slimmer Straffen," waarin ook het advies van de ketenpartners over de inzet van elektronische detentie bij jeugdigen aan de orde is gekomen. Gehoord hebbend de reacties van ketenpartners (DJI en OM) én met de kennis van de adviezen van de RSJ, is JZNL geen voorstander van elektronische detentie voor jeugdigen, ook niet onder de reeds beschreven voorwaarden, vanwege het kinderrechtenperspectief, de kleine doelgroep en de praktische problemen in de toeleiding en de uitvoering.

Voor de volledigheid worden hieronder de uitkomsten van JZNL op basis van de informatie van de GI nader toegelicht.

Een extra taak met een ander accent

De in het initiatiefwetsvoorstel voorgestelde wijziging zou inhouden dat de jeugdreclassering betrokken wordt bij de fase van tenuitvoerlegging van een (kortdurende) detentiestraf. In de huidige uitvoeringspraktijk is de jeugdreclassering niet betrokken bij deze doelgroep van jeugdigen in de strafrechtketen betrokken. Dit betekent voor de GI een extra taak én extra zaken.

Allereerst is het relevant stil te staan bij de wenselijkheid van deze taakverschuiving om vervolgens te kijken naar de te verwachten consequenties voor de praktijk.

In de basis werkt de jeugdreclassering aan een duurzame gedragsverandering bij jeugdigen die in aanraking zijn gekomen met politie en justitie om het risico op recidive te verkleinen en de kansen van jeugdigen op een positieve toekomst te vergroten. De wettelijke opdracht is toezicht houden op het naleven van de bijzondere voorwaarden en de jongere daarbij te begeleiden. Vanuit het pedagogisch uitgangspunt van het jeugdstrafrecht, wordt een straf/maatregel ingezet als middel om te komen tot gedragsverandering (en dus in mindere mate vergelding als strafdoel). Toezicht en begeleiding zijn dus beiden heel belangrijke componenten die samen ingezet worden om recidive te verminderen en te voorkomen.

Bij de in het initiatiefwetsvoorstel voorgestelde wijziging lijkt de nadruk voor de reclassering te liggen op het houden van toezicht, een van de hierboven beschreven kerntaken. Dit laat zich minder goed verhouden tot het doel om te komen tot duurzame gedragsverandering ten behoeve van het verminderen/voorkomen van recidive, in het bijzonder als de begeleidingscomponent geen plek krijgt. Dit is een belangrijke kanttekening bij het wetsvoorstel zoals het er nu ligt, omdat de jeugdreclassering hiermee niet op optimale wijze kan bijdragen aan het vergroten van kansen voor en het verlagen van recidive bij jeugdigen.

Daarbij betekent een extra taak tevens extra zaken voor de jeugdreclassering, aangezien het een 'nieuwe' doelgroep betreft. Omdat op dit moment nog onvoldoende duidelijk is welke jongeren in aanmerking zouden kunnen komen voor elektronische detentie, is ook niet goed in te schatten hoe groot de doelgroep en daarmee (de stijging van) het aantal zaken zou kunnen zijn. Het is in dat geval relevant dat er naar verwachting meer JR werkers nodig zijn om de toename aan zaken op te vangen wat logischerwijs ook extra kosten met zich meebrengt. Dit is een randvoorwaarde voor de GI's om kwalitatief goed uitvoering te kunnen geven aan toezicht en begeleiding van jongeren.

Meer inhoudelijk is de vraag in hoeverre de nieuwe/extra taak zich zou verhouden tot de nieuwe methodiek Jeugdreclassering in Verbinding waarin de GI geïnvesteerd hebben en waarmee zij gaan werken. Ook is dit een randvoorwaarde voor de uitvoering ten behoeve van het kunnen bieden wat jongeren nodig hebben.

Een intensieve maatregel

Door GI's wordt voorzien dat het houden van toezicht op bijzondere voorwaarden bij elektronisch detentie door de jeugdreclassering vergelijkbaar is met de huidige Intensieve Begeleidingstrajecten (ITB) en voornamelijk met de Harde Kern variant. Dit vraagt om weekschema's met tijden en strakke afspraken met het netwerk en school en/of werk en/of vrijetijdsbesteding én om minstens één keer per week een contactmoment. Daarmee is er niet alleen sprake van een extra taak maar ook van een intensieve variant. Afhankelijk van de grootte van de doelgroep en de toename van het aantal zaken, zou de elektronische detentie tot een (flinke) taakverzwaring bij de GI's kunnen zorgen. Het bieden van intensieve begeleiding is in principe passend voor de jeugdreclassering. Aanvullend op voorgaande punten is echter randvoorwaardelijk dat er voldoende JR werkers zijn en er financiering is om dit goed te kunnen uitvoeren in het belang van jongeren.

Het belang van samenwerking

Met (medewerking en bereidheid van) ouders

Enkele GI hebben reeds te maken met jeugdigen die in het kader van voorlopige hechtenis huisarrest met elektronische monitoring opgelegd krijgen in plaats van plaatsing in een JJI. Ervaringen van jeugdreclasserders met betrokkenheid bij deze trajecten tot nu toe zijn dat de medewerking van ouders van essentieel belang. Dat betekent dat ouders niet alleen akkoord zijn dat een jeugdige thuis moet verblijven maar ook dat zij en andere gezinsleden voldoende in staat zijn dit thuis de organiseren en dragen. Niet alleen voor de jeugdreclassering betekent een dergelijk traject intensief contact. Ook van ouders vraagt het veel inzet niet alleen in het contact en de dynamiek met hun kind dat gedwongen wordt om thuis te zijn en strakke afspraken na te leven maar ook in de logistieke organisatie van die afspraken. De toestemming en draagkracht van ouders is een randvoorwaarde om de uitvoering van de elektronische detentie te kunnen uitvoeren en de kans op een succesvolle tenuitvoerlegging te vergroten. Voordat elektronische detentie opgelegd wordt, dient duidelijkheid te zijn over de toestemming en de draagkracht van ouders. Dit vraagt om een (nog niet bestaand) haalbaarheidsonderzoek voorafgaand aan een zitting, uitgevoerd door RvdK en/of GI samen. Dat brengt tevens een extra taak met zich mee.

Met ketenpartners zowel in de strafrechtketen als in de lokale context van een jeugdige

In het wetsvoorstel zijn nu taken gesplitst tussen DJI en de GI. DJI houdt toezicht op de algemene voorwaarden en de GI op de bijzondere voorwaarden. Bij de tenuitvoerlegging zijn dan sowieso twee partijen betrokken. Daarbij komt nog de 3RO als derde partij die zorgdraagt voor de aansluiting van de elektronische monitoring en waarbij meldingen binnenkomen. De GI's hebben zorgen over deze opsplitsing van taken in de uitvoering en voorziet dat er met de betrokkenheid van meerdere partijen zowel voor de jeugdige als voor de uitvoeringsorganisaties onduidelijkheid kan bestaan over taken en verantwoordelijkheden. De afbakening en verduidelijking wie wanneer verantwoordelijk is, zowel binnen als buiten kantoortijden vraagt om nadere afstemming en afspraken. Omdat op dit moment onduidelijk is hoe groot de doelgroep is die voor elektronische detentie in aanmerking zou kunnen komen, zijn de investeringen die gedaan moeten worden ten behoeve van de uitvoerbaarheid fors.

Conclusie

Ondanks dat de GI's het wetsvoorstel in de basis als positief beschouwen en in principe een bijdrage zouden willen leveren aan het vergroten van kansen voor deze doelgroep, zien ze ten aanzien van de uitvoering meerdere knelpunten op essentiële onderdelen. Op basis van de uitvoeringsanalyse concludeert JZNL dat de jeugdreclassering met de in het initiatiefwetsvoorstel beschreven taak niet optimaal uitvoering kan geven en tegemoet kan komen aan de belangen van jeugdigen. De bezwaren zijn dusdanig dat JZNL geen voorstander is van de toepassing van elektronische detentie bij jeugdigen.

Met vriendelijke groet,

Bestuurslid Jeugdzorg Nederland
Portefeuillehouder Jeugdreclassering en Jeugdstrafrecht